

CHET TILI O‘QITISH METODIKASI

Jo‘raboyeva K.N

O‘zDJTU Tarjimonlik fakulteti

Roman-german tillari tarjimashunosligi kafedrası

2- bosqich (fransuz tili) yo‘nalishi talabasi

Axmedov X.A

Ilmiy rahbar O‘zDJTU Tarjimonlik fakulteti o‘qituvchisi

Abstract: *This article talks about the methodology of foreign language teaching, the history of its development as a science, the types of modern methods used in the methodology of foreign language teaching and their use.*

Key words: *methodology, innovation, foreign language, communication, didactics, intercultural communication.*

Hozirgi davr ta‘lim taraqqiyoti yangi yo‘nalish innovatsion pedagogikani keltirib chiqardi. *Innovatsion – inglizcha “yangilikni kiritish (tarqatish)” ma‘nolarini anglatadi.* Yangilik kiritishning ijtimoiy-psixologik aspekti Amerika tadqiqotchisi E.Rodjers tomonidan ishlab chiqilgan.U yangilik kiritish jarayoni qatnashchilarining tasnifi,ularning yangilikka bo‘lgan munosabati va boshqalarni o‘rgangan. Ilmiy yo‘nalishlarda yangilik va innovatsiya tushunchalari o‘zaro farqalanadi. *“Yangilik”- bu vosita, yangi metod, metodika, texnologiya ma‘nosini anglatadi. “Innovatsiya”- bu ta‘lim, ma‘lum bosqichlari bo‘yicha rivojlanadigan jarayon hisoblanadi.* Jahon ilm-fan taraqqiyoti kundan kunga gurkirab, rivojlanib bormoqda.Ilm dunyomizga ilg‘or innovatsion texnologiyalar tatbiq etilmoqda.Ta‘lim sohalariga ilg‘or, zamonaviy innovatsion texnologiyalarning keng tatbiq etilishi ham chet til o‘rganayotgan yoshlar uchun keng imkoniyatlar, marralar eshigini ochdi, desak xato bo‘lmaydi.

■ *Chet til o'qitish metodi* – deyilganda chet til o'rgatishning amaliy, umumta'limiy, tarbiyaviy va rivojlantiruvchi maqsadlariga erishuvni ta'minlovchi muallim va o'quvchi faoliyatining majmuasi tushuniladi.

■ *Metod* atamasi “*ta'lim usullari yig'indisi*” va “*ta'limning yo'nalishi*” ma'nolarida qo'llanadi. Masalan, chet til o'qitishning tarjima metodi, tog'ri metod, ongli-qiyosiy metod, an'anaviy metod, intensiv metod va boshqalar hisoblanadi. O'zbek maktablarida chet til o'qitish metodikasini yaratishga atalgan qator tadqiqotlarda tajriba-sinov qilish namunasini eslab o'tish o'rinlidir. Iqtidorli metodist-olim Hoshimjon Soynazarov¹ ilmiy ishlarida ingliz tili leksik birliklarini retseptiv planda (idrok etib tushunishda) til tajribasining ko'chish me'yori eksperimental va nazariy asoslab berilgan. Yetuk metodist prof. Tojimat Qodirovich Sattorov² chet til grammatikasini faol o'zlashtirish eksperimental metodikasini ishlab chiqqan. Nemis tili sintaksisini o'zbek auditoriyasida o'rgatish bo'yicha ham ibratli tajriba-sinov o'tkazilgan³. Bir nechta ilmiy ishlarda chet tilni o'rgatish sohasidagi bajarilgan tajriba sinovlar ibratomuz namunalar darajasiga ko'tarilgan. Tajriba sinov mavzusida metodistlardan Eduard Abramovich Shtulman⁴ chuqur ilmiy tadqiqot olib borgan.

■ Aynan bu bilimlarimiz ongimizda saqlab qolishimiz, kommunikativ didaktikaga oid ma'lumotlarni o'rganishimiz, “*kommunikatsiya*” tushunchasidan kelib chiqqan holda, “*madaniyatlararo muloqot*” terminiga o'zaro mazmuniy jihatdan bog'lanadi.

■ *Madaniyatlararo muloqot* - turli ma'daniyat vakillarining ijtimoiy kelib chiqishi, mentaliteti, milliy xarakteri, hayot tarzi, urf-odatlarini, qadriyatlarini sistemasi va boshqalar tog'risidagi muloqoti-ma'lumotidir. Madaniyatlararo muloqot formulasi sabrlik, bag'rikenglik hisoblanadi. Madaniyatlararo muloqotda ijtimoiy-madaniy xatolarga yo'l qo'ymaslik talab etiladi. Masalan, nemis xalqida, “*Tee oder Kaffee?*” ya'ni “*choymi yoki kofemi*” degan savolga ona tilimizda, - “*Tee*”, “*choy*”- deb javob beramiz, lekin nemis tilida esa bunday javob tog'ri kelmaydi. Nemis tilida, “*Bitte, Tee*” ya'ni, “*Marhamat, choy*” deb javob beriladi. So'z kishilarni muloqot orqali bir-biriga bog'laydi. Bu jarayonda kommunikativ vositalar, ko'rgazmalilik, zamonaviy

texnologiya turlari, usullari, izchillik prinsipi ta'minlansa, ta'limning sifati va samaradorligi oshib boraveradi⁵.

Chet til o'qitish metodikasida keng qo'llaniladigan metodlar: kommunikativ didaktika metodi, madaniyatlararo muloqotni tashkil qilish metodi va mashqni tashkil qilish metodi hisoblanadi. Uchala metod bir biri bilan chambarchas bog'liq va bir-birini to'ldiradi. Metodika fani didaktika fani bilan bog'liq bo'lganligi sababli, chet til o'rganish mobaynida kommunikativlikka asoslaniladi va kommunikativ didaktika metodi yuzaga keladi. *Kommunikativ didaktika* metodini qo'llash jarayonida pedagogning madaniyatlararo muloqotni shakllantirish metodi ham shakllanadi. Chet til o'rganish natijasida o'zga mamlakat madaniyati ham o'zlashtiriladi. Chet til ta'limida kerakli bilimlarni egallash uchun "*mashqni tashkil qilish texnologiyasi*" muhim ahamiyat kasb etadi⁶. Barcha bilimlarni o'zlashtirish uchun mashq eng yaxshi usul hisoblanadi. Mashq nafaqat chet til ta'limida balki barcha soha bilimlarini o'zlashtirishda ham ijobiy natija beradi. Darsni samarali tashkil etish, unda pedagog faoliyati va zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'rni beqiyosdir. Chet til o'rganish jarayonini kommunikativlikka yondashgan holda tashkil qilish, keyingi bosqich madaniyatlararo muloqot darajasiga yetkazish, bunday natijalarga erishish uchun esa, so'ngi qadam, "*mashq texnologiyasi*"ga e'tibor qaratish muhim. Chet til o'rgatish jarayonini natijaviy tashkil etish uchun zamonaviy pedagogik axborot kommunikatsiya texnologiyalariga oid bilimlar egallash lozim.

REFERENCES

1. H. Saynazarov. Teaching English vocabulary in the upper classes of the Uzbek school: Kand. diss. - JL, 1982.
2. T. K. Sattarov. The methodological content of teaching the active grammar of the English language in the Uzbek general education school: Ph.D. diss. - M., 1982.
3. R. N. Kremer. Teaching the speech syntactic skills of the German language to students of the national group (on the basis of the language university course): candidate. diss. - JL., 1987.
4. E. A. Shtulman. A methodological experiment in the system of research methods. - Voronezh: VSU, 1976.
5. B. B. Zhoraboyev. (2020). Communicative production in German language teaching.215-220.
6. Rajapova. I. T. (2019). Methodology of teaching types of Russian verbs. Science knowledge.